

i Spitta

o periòdiko griko derentinò

Kalò
Paska

APRILI 2009

Direttore : Nunzio Pacella

Nùmero 7

E saracostì sto nu attus pleo malu

Giuseppe De Pascalis

Saracostì, cerò na min marisi ce fse nistio. Utto cunto ene e sintesi fse mia milia ghenome-ni ma ghenò spirìn ambro m'us xronu.

Cio pu èrbete st'ammaddia ene ca ncignà ce spiccèi m'o fai. Cerì fserì!

Elèamo mbì-che saracostì! Spiccèfsamo fse fài calà ce en iso-ze prèfsi màncu an aguò! An estasis àdinato pròbbio ce stè ce pesèni, fòrzi, fòrzi, ce pùru enna iane o mes-sère na pi "dòs-tu a morzo co-co", ma sandè e' t'òpre tinò, 'to pràma 'ttu, jan oli ti' saracostì.

Attin ùrtimi ciuriaci attà carnivàja enzigne e saracostì, attin dettèra dò-pu i ciuriaci. Ma elèane ca evàlane sta carnivàja in dettèra ce puru i' tridi j'ù zòppu o ja canèa ca istinne larga, andè e saracostì ncignà atti' ciuriaci pu spiccèun ta carnivàja ce ròsti o pornò tu Pàsca e' pànta saracostì. Ene ettà addomàe, ettà addomàe ène pròbbio e saracostì. Cise dio emere tes ficane, elène, ja cinu ca stàzane

m'on ùrtimo viàggio, na sosu cai a carnivàja m'u dicùtto, jati tòà elèane: carnivàja m'u'dicùssu ce u Pasca ma tion evrischese, àrtena elene: u Cris-tù m'u' dicùssu ce Pàsca ma tion

depò in usène in èmera tis cenerèddha.

I ciuriaci propi na stasi Pasca iane ta vaia.

In emèra tos vaio ecànnane ta cazzèddhia m'us confettu ce m'es caramelle, ce a paddhicària p'ùyan tin annamurata cànnane i "crocematta"ca iane panta vaia plemmèna, ma mia' figurina sta mesa. Ma tui iane poddhì polemimeni ce cispu en ifsere n'i cà eccùte na tu ti càmmune n'i' sosi pari tis annamurata n'i cremasi es to crovatti.

E nnamurata depoi motti èstaze u Pasca u t'òcanne i cuddhura u nnamu-

rau. Poddhè forè tui ixe i'forma fse cardia ma t'aguà sta mesa.

Stà vaia es passò xorio ecantalùsane i passiuna. Epiane stes massarie, mes ste trae, eces ste puteche: ena endali i' fissarmonica ce dio travudùsane.

Màli addomàta iane attà Vaia ros tu Pàsca: màli dettèra, màli triti, màli tetràti, màli pètti, màli pras-sai, mèa sàmba, Pàsca! ...

evrischese.

I' teddràti dòpu i' tridi attà carnivàja iane e cenerèddha. E cenerèddha iane pròbbio o principio atti saracostì. An ibbie stin agglisia 'ttin emèra, o patèra s'òvaddhe mia pizzicàta stàtti apà sti' ciofali, ma pùru àrtena ancòra o cànnune citto pràma. S'òvaddhe i' statti ce s'òle "polvere sei, polvere diventerai". Ce cini ti' stàtti, elène, evò e' tin ime domèna mài, ca e pateri ecène dio vaia atto xronò pràma, ce nònnu ti' stàtti, ce

Kalusà stin pagina 2

'S tutto nnùmero

E sarakosti sto nu attus pleo malu..1
Is fariete atti primavera?..... 4
O cadho c'e alipùna 4
Rindineddhe...chelidonia 5
E zoi mia forà 6
Ta rùchamu cinùria jo Paska 7
Ta Metèora 9
Ce arte ti e na sas pume?..... 10
E kappeddha is Kunèddha e'
Martignana 11
Sin avli tu kasteddi 12
Meletimmata a'tton rito greco.. 13
I glossa ma 14
Αρωραίοι και Gsm 15
Σαρακοστή - Sarakosti 16

i Spitta

O periódiko griko derentinó attin

Associaziona *Grika Milùme!*

Το Ελληνικό υδρευτικό περιοδικό του
συλλόγου *Γκρίκα Μιλούμε!*

Reg. Tribunale di Lecce, 16/07/2007, n. 972

Direttore responsabile :

Nunzio Pacella

Redaziuna:

Giorgio Asderis, Francesco Chiga,
Salvatore Crisostomo, Giuseppe De
Pascalis, Theonia Diakidis, Paolo Di
Mitri, Giovanni Fazzi, Giorgio Leonardo
Fileri, Leonardo Antonio Giannuzzi,
Antonio Greco, Carmine Greco, Carlo
Guarini, Iannis Papageorgiadis, Yanna
Patakidou, Francesco Penza, Giovanna
Pulimeno, Luigi Tommasi, Basilio Ruvali,
Anna Zollino

Gratzetèmma 'ttù:

Redazione "i Spitta"
Via Principe Umberto, 22
73025 Martano (LE)
Fax: + 39 178 273 50 76
spitta@grikamilume.com

Stampa: Cartografica Rosato-Lecce

(kulusà atti' proni)

Sto cerò tis saracosti ja dio addomàte èrcatto panta e missionari na camun te' prèdiche, na cunvertèsun to ghenò. I' malin dettera, i' mali' triti, i' mali' teddrati ancora kannan utte prediche, i' mali' petti ecànnan tus sapurcu ce predichèa ti' passiuana tu Cristù.

I' mali' prassai en endalùsa nden campane nde' tìpiti, o pornò ecàna i' "lùtria scerrata": e pateri e' consacràne, e' càna' tìpiti ce motti spiccèan na pune i' lùtria efinnane ticànè scijàto ce piàne apode.

Ecànnane ti' processiuana ma i' Maddona tin Addolorata ce o Cristò pesammeno sto bauli. Epiane girèfsonta ole' tes cappeddhe, ce mia forà ca ediàvenne i' processiuana eghèrna' to' sapurcu: efèane o Crocèfisso pu istiche pesammeno ecimesa ce catalùsa' to' sapurcu.

O Cristò toa o cànnane na resurcitèfsi to pornò atto mea samba.

Oli epiane stin agglisia. Tui iane e festa atte tròzzule, atte cuddhure ce atta redi: oles e mane epiane stin

agglisia m'òla ta pedàcia. I mali prasai e furni tu fsomiu ecànnane e' cuddhure: os antròpo os cànnane 'a campanari ma t'aguò ecessu, ttes xiatère os cànnane mia pupapa o mia scarciòffula panta m'ò aguò ecessu. E' tes tròane, ma tes finnane j'i' lùtria atto mea samba: tis plèò èperne stin agglisia i' tròzzula ce i' cuddhura, ma puru ca iso' redo e tin isoze daccasi proppi na cai gloria. Mia forà ca ixe i' resurreziùna allora ta redi escapriccèatto na girèfsune tes trozzule ce na fane es cuddhure.

Diavènnonta o Pàsca èstaze e "pa-squetta" ca toa igue casarin dettera, ma oli tin addomàta dòpu Pàsca ian casari: casari dettera, casari triti, casari teddrati... ros tin àddhi ciuriaci.

Olo ciò pu ixa' xàsonta, ca en ixa' fànta sto' cerò ti' saracosti o tròane ti' casarin addomàta. Tròan canèan aguò, spiri tiri, ecànnane diò maccarrunu plèò fissa, an isele, isoze fài crèa, an ixe sòrdu. Sti' saracosti s'òguenne na pài carceràò an èddre to crèa. ●

G.D.P.

**L'Olio
Extravergine d'Oliva ed
i Prodotti Tipici del Salento
sulla vostra tavola**

Via Prov.le Borgagne, Km 1 - MARTANO (LE) • Tel. 0836 575223 • Fax 0836 574614
www.olioalrai.it - info@olioalrai.it

Le traduzioni in italiano
sono disponibili su:
ispitta.blogspot.com

Salento
NEGROAMARO
 RASSEGNA DELLE CULTURE MIGRANTI IX EDIZIONE

APRILE | AGOSTO 2009

Iniziativa finanziata con i fondi della L.R. Puglia 2007-2013 Misura 4.3, in osservanza del Reg. CE n. 1159/2000

MONDO **EX**
 L'Europa e l'altra Europa
 a vent'anni dalla caduta del muro di Berlino

ANNA MARIA MANCIA
 progetti di comunicazione e promozione culturale

Ennio Calabria - La morte delle Ideologie

- cinema_
- arte_
- incontri_
- teatro_
- danza_
- musica_
- vino_

www.salentonegroamaro.org

di Chiriatti Giuseppina
 Via per il cimitero
 Martano
 0836 - 574015

IS FARIÈTE ATTI' PRIMAVÈRA?

Oli chereomèsta na dume ti ste' c'èrkete e kajo stasciùna, noiète lio termùddhi ce to vrai en ene pleo toso skotinò. Na pume in ghialissia però, echi pleo pir' ena pu e' cherète toso, jati tuon ene puru cerò atz'allergie. Tziutte ammàddia, klinnete e mitti, e' spiccèune mai starnùti ce kanena enn'i' torisi puru ma t'asma pu tu klinni us bròncu. Is attèi? Attèune kiànte pu rittune pòlline ce tuo m'on ànemo s'aliò cerò t'àzzi pukalutte. Ce attèi puru o "sistema immunitario", cino pu mas defendèi attes adinamie, pu mbece n'i' piài ma virus, batteriu ce addha, pai na kami guèrra u polline, ja poddhù christianù polline tze "graminacee", chorta pu miàzune me to sitàri ce pu vriskutte pukanè, oppuru atze chortanèmi ("parietaria"), pu atzènni stu tichu, atze podàrria ce addha. Ma quai toso i' pianni puru ma ta maddhia attu sciddhu ce atte' mùsce, oppuru ma t'akàrria*, ttinàcia kèccia kèccia pu zune sto gratti, sto koscini ce sti' pùrgula. Cini p'òchune allergia os akario* depò, stèune plochiru atz'olu, jati pane frussiunài olo to' chrono. Kui "allergia", atto griko palèò "allos" (addho) ce "ergon" ("polèmima", ma puru "reaziùna").

Echi tinò pu lei ti simmeri atzinane e allergie jati zume poddhì

kasari ce sentza infeziùne, ja tuo o "sistema immunitario" em briski pleo ma tinon enn'i' piài ce spiccei n'i' piài ma polline ce akàrria.

Ma ti enna kàmune cini pu tin èchune? Pronà enna jurètzune ta "prick test" pu jènutte sto derma na dune plean allergia tos ènghise, depoi enna kùsune plea terapia 'os sozi doi o messère. Ja cinu p'òchune manechà mian allergia o dio, echi ti possibilità na piàune ena "vaccino" (terapia iposensibilizzante specifica), ka pinnà ine rante na vèlune kau stin glosa quai meri. Andè enna piàune "spray" ji' mitti, rante ja ta 'mmàddia ce quai pinnulu tz'antistaminiko to vrai.

Quaiti sòzune stiasi lio to spiditto, na guàlune ti' pùrgula ce t'akàrria: na ddhàtzune koscini ce materàso ma cina jenomèna tze "lattice", na guàlune olo cino pu ferni ce kratènni pùrgula (teppètu, moquette..), na piàune aspirapòlvare ma filtro HEPA, ce addha. Enna vèlune skupò cini p'òchune t'asma, jati enna pane sto' messere pneumologo na dune an enna piakune addhe medicìne na sòsune kratèsi anittù us bròncu dikùtto. Iu' sòzune cheresti puru cini atto kalò cerò! ●

Francesco Penza

O Cadho c'e alipuna

Mian emera, pratonta aputtù ce apuci, evrèsisa nomeni ena scidho ce ena kadho.

- na mi fovùstu, ipe o schidho, ka evò ime scidho t'A Bennardu, ce en s'enghizo.

Evò en kanno kako es tinò en kanni kakò. Sozis er-ti m'emena, ka emi ìmesta fili.

- Èrkome me sena, iu esù mu kanonì ti zoi-mmu.

- Pame, pame, ipe o sciddho.

Epratisane olin tin emera, pèzonta ce tronta.

Èstate to vrai:

- Ce arte pu pame? - Ipe o cadho.

- Kulùsìsò-mme, ipe o scidho, ka evò eho ena òrrio spiti, pu ehi apanu ce acau.

Pratonta, pratonta estàsane simà es ena mea potari, òrrio ce afsilò ce èrcero ap'okau.

- esù àmone apanu, ipe o scidho, ka evò plonno ttukàu ce su kanno to guardiano.

O kadhutsi epìste ekkukkujèsti apanu ton àrgulo.

Motte èbike na fsemersi o kadho encignase na kantalisi.

Mian alipuna ka istinne es titta meri, ikuse ton cadho.

- Ah, ipe, ttepornà sozo kami mian òrria mangiata.

Pame, pame, stomachùdhi-mmu.

Ce ekkùkefse sta pòdia tu potariu.

- Ti òrria fonì pu vastà! Ipe e alipuna.

- Akkateva kadhutsàci-mmu, akkateva na su doko ti hera, ghià posso ise òrrio ce ghià posso kantali kalà.

- O kadho:

- Sciunniso to patruna-mmu, pu stei akau, na mu nitsi ti porta ghià n'akkatevò.

- E alipuna èvale to muso ces' ton àrgulo na fonasi to guardiano; ma o scidho embelìsti ce ma mian dakkamata tin èsfatse.

Tosse forè puru i hristiani endènnun se fessi. ●

Antonio Greco

via Tiberio Solis 40 • 71016 San Severo Fg

Apuliaweb

...il servizio home banking che taglia i costi.

La tua banca... a casa tua!

bancApulia

San Severo - fondata nel 1924

RINDINEDDHE...CHELIDONIA

Theonia Diakidis

Is ene cino pu 'e nnorizi ce 'en agapà tes rindinèddhe p'òrkutte passo chròno na fèrune primavèra 's emà? Itt'òrria puddhìa taràssune 'ttin Africa, petùne panu tälasse ce de-sèrto, 10.000 chijàdes kilòmetra, rispu n'ärtune sta paìsia ma.

*"Aremu plèa paìssia,
plèus topu ise diammèna,
pu in echi ghianomèna
ti foddhèan esì".*

O G. Aprile ègratze o traùdi, "àremu rindinèddha mu" p'òne soggèste inno i'Grecia Salentina. S'poddhà mèri tu kòsmu gràtzane traùdia ce kuntu panu stes rindinèddhe: j'i' filia ce charà pu fèrune sta spiddia, j'i' fidelità p'òchune mia min àddhi e rindinèddhe ce ja tosson ine òrrie petònta stin anghèra.

Arte m'i' Primavèra e rindinèddhe mapàle èrkutte. Pronà stàzune ta puddhìa màskula na jaddhètzune o kajo topo j'es foddhèetto ce n'àvrune zuguàri. Annotizutte atta terrà makrèa tos kùtotto ce kànnune rùscio kantalònta ja n'ane domèna a'tte' rindinèddhe fimmine pu kulusùne. E ricèrke lene ti rindinèddhe m'es kùte plèo makrèe vriskune zuguàri presta c'ene plèo dinatè. Puru ta pikulàciatto èchune kali aia ce zune plèo poddhù chronu.

E rindinèddhe pu pirtane zuguàri jurizune nomène stes foddhèe pu fikane ena chrono mpì. Stiàzzune tes foddhèe klammène o kànnune cinnùrie ce nastènnune diu o tri' famijie passo chrono tze 5 agguà passo forà.

Lene pu e rindinèddhe zune manchà 4-5 chronu, ma kamia sozi zisi rispu 8 (ottò)chronu.

Sto chrìo, aspro, spiti tis mali'mu pu stèi sto chorìo "Thòlos" sti' Rodi e rindinèddhe 'pu poddhù chrònu kànnane tes foddhèetto 'ci panu sto cèlamo, gualònta pilà ce àchero sto lemòtto petònta, sentza na faristùne, èssu ce 'ttòzu a'tti porta p'òfinne nitti passo pornò e mali mu..

E mali m'òle: " E rindinèddhe fèrune kali tichi (furtùna) ce olocharia. E' vloimmène a'tto Kristò jatì tu dòkane kùnsulo panu sto stavrò. E'

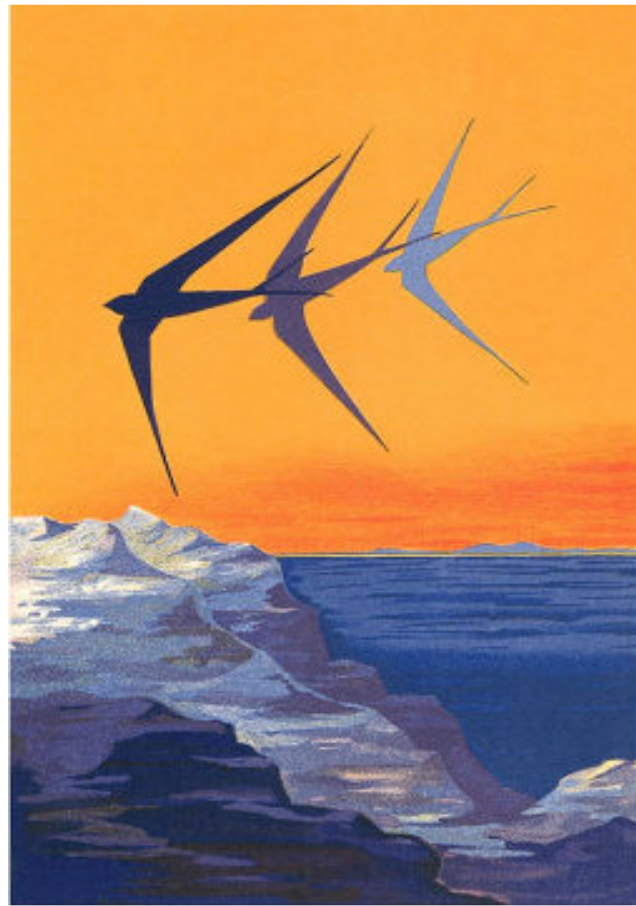
amartia na sfàtzi rindinèddha ce na katalisi i foddhèatto". Però quài kristiani pistèune ti a' sfàzune mia rindinèddha ce tròne ti' kardiatte enna jettùne dinati. Ma e superstiziùna lei ti tappu èrkete òra na pesànun e' ssozi ègui e tzichitto. Echi 'liu chrònu pu pèsane e mali mu, ma 'vo ghiurizo sto spittiti primavèra ce kalocèri na fiko fenèstra nitti ce na doko to kalòs irtato sta agapimènamu puddhìa.

E rindinèddhe ine simài libertà sti' Grècia, sekùndu òne sti' palèa Grècia. Kùotte "chelidònia" ce sti' palèa Romi "hirunde" a'tti famijia "Hirundinidae".. .. O Virgilio (29 aC) ekanòni tes rindinèddhe c'ègratze: "...garrula quam tignis nidum suspendat hirundo....(le rondinelle balbettano e fanno il nido sul soffitto) O Sofoklis, Ovide ce Apollòdoros puru gràtzane a'ttes rindinèddhe ce sti' mitologia, o kunto j'es diu 'derfè, Filomèni ce Pròkni. Atti Kríti ce Santorini stus katalimmènu palèu tichu tos spitiò vrikane òrrie pittùre tos rindinèddho, p'òprchete sto pi posson gapùsane itta puddhìa.. Puru e palèi 'kànnane jortì j'es rindinèddhe pu rispu sìmeri 'nkòra kànnune stin isula Rodi. Ene mia traduzziùna 'ncignàta atto Kleòvulo atti Rodi (600 a.C) p'ògratze o traùdi "Helidònisma". Arte, proni Martiu kundu ta palèa chrògna, pedàcia 'ti skòla vastònta mia' mali rindinèddha jenomèni tze tzilo, pane nomèna pratònta ce cherùmena traudònta ste' stràes to kalòs irtato tis rindinèddha.

*"To chelidòni èftase
ce traudà ce chèrete
ce fèrni mas to mìnima
pos ine àniksis cerù
ce àrchibis kalocerù..."*

Appu ttàzzi o tzichrò cerò e rindinèddhe chànnute sekùndu ta fiddha u autùnnu. Diaènnune kàu attin anghèra ce mes 'us ànemu ja na pane eci 'rtèa appùtten ichan èrtonta, eci

p'òchi kàmma ce o chòma 'en echi mài cidro. Ma lipi stè ce gràfo ti e rindinèddhe 'en filàssutte atti' kàccia tos kristianò 's ola ta paìsia u kòsmu. Però pentakòsciu chrònu 'mpi stin Italia sto 1496, to jeno decidètze na filàtzi ta puddhìa "migratòria". Depoi sto 1918 e leggi tis USA mo Canada, (protetazione delgli uccelli migratori). Puru mo Mèssico 1936, Jappùni 1972 ce Russia 1976. M'olo tuo èchi 'nkòra

quaissàtto pu sfàzi 'ta puddhìa. An sfàtzi mia' rindinèddha, stin USA, o klàsi ti' foddhèa ma agguà o pikulàcia ec'ess, enna kuttètzi \$50.000(pettìnta chijàde dòllaru) rispu \$100.000 (ekatò chijàde dòllaru) c'ena chròno stin galèra.

Pistèo 'ti ndiàzete na filàtzome t'agapimèna pikulàcia. Evò filàssu tes foddhèe sto spiti tis mali mu, jes rindinèddhe pu jurizune 'mpi na tes vrikune. Tes filàssu a'ttu' plèo chiru nèmiku tto: ta jermàni 'pù mbènnune na klètzune tes foddhèe na tes kàmmune dikètto ce attes mùsce p'òrkutte na fane ta pikulàcia. ●

E zoì fse mia forà

Simberi na sòsome fai e' na pame sto "super mercato" na piàcome ola ta pràmata, ccuteònta m'us èuru, pu cànnamo sto spiti: to fsomì, to tiri, ti' conserva afse pimbitoru, ti' ricotta, to caffè afse crisari ce to caffè attin America ce tossa àddha pràmata ca proi ta cànnamo sto spiti, sti'massaria ce sto corafi. Sto corafi ecànnamo to linari, i pambacèddha ce a' ta pròata epiànnamo ta maddhìa apù e ghinèche, sto tilàri, efènane ta ruça pu enghiàzane sto spiti. Sto corafi ixe ena furnai ce mia supina ce eci stèane t'ampari, ta vùjia, e foràta, campòsse òrnise ce dio tris gaddhi, ena recco to cratènnane acàu sto mbràchio (calivi) afse xortària. Sto fùrno, pu ìone sa' mia' lammia, eplònnane o ciuri ce e ma-

na apà sto crovatti: dio tris tavle, cumbàe apà sta tristèddhia ma panu i saccogna gomai açero sitariu; ta pedia ta mincià eplònnane apà sti carriola, a crovattaci, ti in emèra istiche crivim-

meno acàu sto crovatti, ce ta plèo màla eplonnane ec' es ti pajera.

E famija pu tóa istiche olo to calocèri es campagna, ècane tin avina j'ampària ce ferràcina ghia ta vùjia; sitari, crisari ce addha pràmata ja oli ti' famija. M'o gala a' tes aghelàe, stromèno ma cio a' ta pròata ecànnamo i' ricotta. M'o schero ce ma mia ricotta ce m'o fsomì fserò ecànnamo mia mali merenda. Depoi e màna ècane to tiri ce t'òvaddhe ste' fischie ce to polèma ma ta xèria ce èvaddhe t'ala passo forà pu to gire ce depoi t'òfinne na fserani, jati enghiàzato n'o grattèfsune panu sto mario. E mana escònnato prèsta ce ècane ti licùrda: aço pu èmene a' to vrai, fsomì afse ruàna fselari, crimbìdia, ena diavulicchio ce addha pràmata; emàre ticanene eces mia quatarà (ena caccavi) ce o mare ma fsila ce rapi. Depoi to epre an ìon òstimo ce to paràsonne ec'es ti taèddha ti màli, ma dio attia, ce eccessu tròamo. O ciuri ce a pedia ta mala epiàne canea mbiuli crasi, ta mincià epinna nerò attin gristerna. Ta pedia chèccia epèrnane ta pròata na voscisune. O pleo mèa ècane ti' canijata is forata ce os vudio, ènonne t'aguà a' to puddhàri, èddie na fai u rèccu ce pulizze o calivi, depoi èpiàne i sacchetta min avina ce dio fselucèrata ce in èdenne sti'ciofali t'ampariu. Motti eghèna-to misciamera oli enònnato eces to fùrno na fane ce na plòsune ròsa ecale to cama! Sto meriggio enònnane to fieno sti pajera, ta fsila pu cànnane to fsomì, t'astàcia pu pèttane motti terizane. E ghineche m'e' xiatere epiànnane i' sacchetta, ti gomònnane fse astàcia ce ta pèrnane panu st'alòni ce motti o ijo, doppu mia, dio emere, ta coce, m'i varra ce m'o zingarièddhi ta spriculèamo egomonnamo ena sacco ce to pèrnane sto milo. Depoi cànnane mia letti apu eguennane decapente

ruane ce camposse recce. E mana èddie mia ruana ce mia cujàta es oli tin ghetonia, sta adrèffia ce sta fsadref-fia plèo cùcchia sto spiti ce cammia tin èddie cinò pu ixa pina: na pracalisune ghi' fsiçi tos pesammèno. M'utto cami pu ixe e ghineca, to fsomì iane triferò, ghiati motti ècane fsomì t'addho ghenò mas èferne to fsomì triferò, ghiati simberi o canni e cummara Ntogna, avri e tia Taressia, mesàvri o cumpàro Giuvànni ce ibbie ambrò to travudi. M'e ruane, m'es cùie, m'o pittarai ce m'i cujata, ma tutto fai, èmbenne ena miùli crasi, pu iane mia iorti. To crasi iane apù Carpignana, eci to cànnane calò. Eci ixe poddhà ampèja ce eci e martani epiane na scàfsune es ghiurnàta. Toa, to vrai, olo to ghenò, motti espicce fse fai ce afse pii, pu èrcato stràcco attà coràffia (cispu èrcato a' to scafsi, cispu a' to terisi, addho a' st'ampeli), èguenne olo apà sto limbitari apà sti porta. Oli è àntropi milùsane a' ta pràmata a'tin emera, ta pedia epèzane es crifi-crifi, e xiatere isane canonimmene a' ta paddhicària ce e mane m'in alecài demèni sti zoì ennèsane ta maddhìa a' ta pròata.

Mòtti iane tarda o pleo mèa a' tin ghetonia ele: arte epame na plòsome ca avri mas meni mia malin emera, cali nitta es olò ce calòn ipuno ce stasitesta cali. ●

Ssexorisetemu a sas stracchessa me to grassi.

Ime o Leonardo Antonio Giannuzzi apu Martana

TA RÚCHAMU CINÚRIA JO PASKA...

I mona paddhikàri c'ìbbiona stiškòla elementàre u paìsi ma. O pàppomu, stes emère tis mali sarakosti panta m'òkanne na maso to prakàlimma u "Cìrie Dinàmeon" ce m'òkanne na gotaniso passo vrài ce na kamo o prakàlimma dikòmmu pròppi na plòso. Eme ma ànzia i' mali addhomàda ce sakra passiùna u Kristù, jati depòì èstaze e resureziùna u Kristù.. Tossa cinùria pràmata ce tosse olocharie icha tin emèra u Paska! Mes'ole tes charè pu m'òferne, e plèo

importànte iane ta ndimata ta cinùria: us cinùriu kàrtzu ce korpètto pu e mana m'òratte ce rikàme es àgre ce tes pùnghe m'òla ta kulùria. Motti èstaze e mera tu Paska ìbbionna stin aglisia pratònta òlo nkomèno pu 'pìstona ti imona evò manehò ndimèno ma òrria rucha cinùria. Invèce imasto ola emi ta paddhikària kalondimèna ce nomèna, pu fèrnamo o Paska ma mali alocharia ce rodinà aguà.

Ah! ce to zonàri mu !!! to limmònisa? Jenomèno tze metàtzi ìone: E malimu t'òfere motti pirte sto fiùmo Iordàno, eci pu o Kristò evaftisti, na natètzi ce na pra-

kalisi apà sto sakro nnìma u Kristù. Panu st'òrrio metatzotò zonàri stèane rikamàta loja u Teù.

Echo stannù ka e filimu dittane jelosia, torònta to òrrio zonàrimu, jati ta dikà to ìsane kamomèna m'ò stèso panni tos kàrtzotto ce to rikàmo ìone tze metàtzi atto bumbiko (bossolo) jenomèno ce vammèno èssu, deje kundu o dikòmmu.

Evò imona paddhikàri lettò, ce ta ruchamu e' kustèane poddhì. Manechà o zonàrimu èrkato apù ttòzu ola t'addha evrìskatto mes to chorio. Tòa na ndisi ena paddhikàri kècci itele 'lio.. Ius o ciùrimmu isoze sparagnètzi ce isoze voràsi addha pràmata j'i famijiamma. O ciùrimmu èskatte o chòma ce èsperne o vambài pu mas endiàzato. E manamu invèce to tze kòmbonne ma ta chèria ti, depoi to ènnese, c'èkanne to nnèma ce to evafe ma òrria kulùria, jenomèna mes chiànte ce fiùru.

To nnèma t'òvaddhe panu st'argalio ce ssatia ssatia t'òfene, ce kài toso ekantàli kanèna palèo travùdi c'èkanne o panni. Ma, ti òrrio panni èkanne !! posso ìone dinatò ciso panni tos rùchomma. Mas fènato ti, m'ò soma ndimèno ma citta òrria rucha cinùria ce pàonta stin aglisia, o Kristò, m'i' potènza is resuretziùna, mas evlòa c'èkanne ta ruchama dinatà, specialmènte to panni us kàrtzumu." ... ●

(Kunto atto tio mmu to mèa)

Theonia Diakidis

Enoteca Bacchus
Via Persia MARTANO
Cell. 3939088102

FARMACIA
Aretano Dott.ssa Patrizia
Via Soleto, 34 - MARTANO (LE)
Tel. e fax 0836 575092
e-mail farmaciaaretano@virgilio.it

Porte - Finestre - Persiane PVC
Porte interne
Rivestimenti murali in PVC

MARTANO (Le) - Via Q. Sella, 54
Tel.-Fax : 0836.571638 - 333.3274022
E-mail: zacheorafaele@aliceposta.it

Zacheo Raffaele

FINSTRAL

Prov.le **MARTANO-OTRANTO**
SERRANO (Le)
Tel. 0836.586010
www.sanlu.it - info@sanlu.it

MANA GLICEO MU ONOMA....

E mana pu ma jènnise chàrise 's emà de je manechò to jèma ka trèchi stes àvine tu sòma mma ..ma, chàrise puru spiritualità ce moralità, pu ma' mpònni na kàmome pràmata kalà ce artèa. E mana ene to sappòrto mma, e charà ce fiùri 'is primavèra mma. Agàpi sekùndu cino 'i mana 'e sozzi vresì stin ghì.

*Cini pu mana chàsane, cini manechò tzeru'
Pòsso en' varèo ce àskaro o pono pu kratènnu'!....
Mana, glicèo noma, pos e' nna se limmoniso,
pu 's ècho sti' kardìa mu, 'pu sirno 'pu jurìzo!
Ti'chèrassu evò 'vástonna, 'su m'òddie 'in vloìa
Sta nu mmu 'vo ècho panta, tin òrriassu 'milia
Pu en' na vriko lòjia, mana mu, na miroloiso
ce to prikè ponommu na su tszemoloiso?*

Theonia Diakidis

Cai forè

*Cai forè mu pianni i prichìa
Pensierà gomònnu i ciofàli-mmu
Ce tis votùne ambrò.*

*Agape norimmene, ficomène
ce mai plèo vrimmene.*

*Dichimmu currii ce lissai ce
ja panta magrà.*

Libri meletimmeni ce llimonimmeni.

*Sto caloceri ta vràddia na canonisi ta stèria
ce mai na metrisi plèo pir' icosi.*

Posse fonè fse rondini

sta diavemmèna calocèria;

àrtena en èxi mìa na petasi ston ajera.

*E gendàrmi apà ste biciclètte
mi scioppèta cremammèni,
arte trèxune apà "dinatà ampària".*

*Sto termò tu cantùna e pàppi-ma
pronti na lène os anissio*

us cùntu tu Esopu;

*stes mère-mma ta pedìa sto computer
pèzun panta ma sciòcu plèon àscimu.*

Pensierà, an isesta òlo tùo,

ja piacìri, stasite magrà fse mèna.

Salvatore Crisostomo

'S ìpuno!

*A plèon orria korassia,
cina ti tòronna 's ìpuno,
passo nitta,
olan esù ma t'áglette panta.*

*Ce evò tsunno
manechommu minonta,
ce èmena min manta.*

*Ènitsa manechò en'ammai
attempòno,
ce s'ida,
mes to scotinò ti me kanòni!*

*Na se tsikkoso itela;
na se kopaniso.
Ce esù mu jela,
n'ascimo!
Pu na se kulusìso!*

Effia...

*"Tì me kulusà n' esù,
mavro prama?!".*

*Pirta feonta, sto lustro
risp' òttasa on ijo,
'mbro 's to kama!*

*Sa spittan ènatse e zòimmu;
sa spitta evò chasi stin anghera!*

*Iu s'èsfatsa.
Ascìomu!*

Paolo Di Mitri

Agriturismo Poderi Canfore di Greco Maria Teresa

Torre Canfore

In un immenso ulivetto
a pochi passi dal mare
cucina tipica salentina

**Incontri culturali
Banchetti
Ricevimenti
Area camper**

S.p. Martano-Borgagne Km 4 Tel. 339 6070113

TA METÉORA

Carlo Guarini

Ta Metéora ine 24 kumentu ka stéune passoséna is ena kulumi* kuddho cè χoma sa' káttila ortá, fè- notte támmata* a' ti geología cè kuaisátton atse cina éne otsiló sara 300 metru. Ivrisákte sti Tesságliá, 'na topos a' tin ánu Grecia, simá sti mali χora Kalambáka, c' ine 'nan aghio centron a' tin Ortodossía Gríka. Motte ipítta na ta vriko ísone o mina t' Aprilíu tu χronu 2007, o ajeras ísone asciopamméno mante c' ixe poddhín idrosía cè kamúla pu kánnane dískulo to torísi. Istá-samo me to pullman to pornó presta, mes is éna panorama ka fénato guemméno ats' éna kunto, cè ka skuperétsamo ston orizzonte già a' to largo. Ta Metéora ine 'na méa centro turístiko cè 'na meréo fonamméno «patrimonio dell'umanità» a' tin Unesco. To noma Metéora (Μετέωρα, neutro plur.) lene ka érkete a' to ló griko paléo meteorízo (μετεωρίζω), ka iteli na pi «kremamméno ston ajera», jái mes ti kamúla kuaitóssonna fè- notte ka petúne. A' tus 24 kumentu símmeri manexó etse ine anittí cè abitái. Stus 18 ka ménune en zi pléo tispo, i tíxi cè i lámme tos inglisíu ine oli klammeni, c' e' dískulo kanéna na stási sara 'ci panu allampéde.

I proní kumentu animméni a' tu' móneku cè tus erimítu anu sta Metéora ine a' to XI sékulo. Però fénete ka ici panu izúane móneci già atse prita tu sékulo X. Me to ceró i móneci organizzéttsa káddhio, piánnonta ats' esempio to Aghion 'Oros (το Άγιον Όρος), Monte Athos, Grecia, cè to 1160 o móneko Andróniko cè addhi ikámane to kumento ti Dúpiani ka íone to pronó monastiri ka ighiétti anu sta Metéora. Dopu, motti éstase o Atanassio, 'na móneko ka ixe fionta a' to Athos, i zoí sta Metéora ghiétti panta plo' káddhio ja tus móneku. O Atanassio, antama me to Gregorio cè me dekatéssarus addhu móneku, to 1344 ékame to kumento ti' Metamórfosi, ka éne poddhín annorimmeno cè me to noma Malo Metéoro (Μεγάλο Μετέωρο). O Atanassios ísone cino ka égualé tus kánonu ja ti monastikí zoí sta Metéora cè dopu to tánatós*-tu to kámane aghio me to noma Atanassio Meteorítu. Me to diavi tu sékulo XIV ghiennísane plo' poddhús kumentu, cè puru me ti visía tos prússio kunda o Ría Simeone, ka dókane sordu cè privilégju sto ghenó ka iklínato. Tóa poddhín ghenó jaddhe ti zoí sto kumento. Iu tos fénato ka istéane plo simá sto Xristó, c' izúane 'nan zoí plo sikura cè skuscetata.

Ena a' tus kumentu pu kratésti plo' káddhio ene to «Monastíri tu Aghiú Stéfanu». O kumento vastá to noma «to Vasilikó» atse motte sto 1333 o imperatore Andróniko III t' anazítise*. Lene ka o Andrónikos ixe tossi χará ja ti filotseniá* tos móneko ka tus χárise poddhús sordu cè χómata. Sto sékulo XIX ston A' Stéfano izúane nkora plo' poddhús atse 30 móneku, ma sto 1960 ísone quasi afimméno. Símmeri ene 'na kumento ja mónake, ja ghineke. 'Orio e' puru to «Monastíri tu

Rusánu oj Arsánu» a' to 1388. Puru to Rusáno ton íxan afíkanta, ma símmeri ene anittó matapale sa' kumento ja ghineke. 'Na prama ório na torísi ine i affreski ka exi c' essu. A' to pronó monastíri ka kámane anu sta Metéora, i «Skítu Stagón oj Dúpiani», ímine manexó mia kappeddha a' to sékulo XIII. A' to paléo kumento e' toríete pleo típoti. 'Nan addho kumento abitáo ene o «Aghios Nikólaos Anapavsás» pu exi c' essu tus órius affresku tu Teofani Streliza a' to sékulo XVI. Stin inglisía tu A' Janni, panta sto meréo tu kumentu t' A' Nikola, vrískotte ta kókkala tos móneko apesamméno. To «Monastíri tis Metamórfosi», puru annorimmeno me to noma «Megálo Metéoro», vastá mian area atse 60'000 m² c' ene o kumento plo méa

O Aghio' Tópos ipú i ghi enghizi ton ajera m' enan gáttilo

tos Metéoro. Vrisákte 613 m anu si' tálassa c'ene abitáo 'nkora símmeri. Ebike to noma a' ton Ajo Atanassio. Prita ísone poddhí dískulo n' anevún i χristianí sara 'ci panu, ma símmeri exi mia skala atse kuddho* cè 'na tunnel ka perni t' artéa sto kumento. Sti malin inglisía exi tus affresku a' to χrono 1552, c' ambró ti porta vrisákte i grutta ipú éplonne o Atanassio Meteorítu. I «Fílakí Monakón» ísone to meréo ipú klínnane tus móneku ka e' kraténnatto ste régule ti zoí a' ta Metéora. I filakí (φωλακή), ló griko pu iteli na pi «prigiúna», ine kamposse grutte me c' essu polemímmata atse tsilo. 'Isone 'cí ka éngghize na kámone penitenza ja tes amartíe-to i móneci cè i mónake ka e' kúane.

Dopu tossus χronu, cino ka íone mone 'nan attechó méros a' to prakalísi, en éχase típoti a' ti bellezza-tu. Píane 'cipanu i móneci ja na stasún plo simá sto Xristó. Símmeri, kúotte nkora ta prakalímmata n' anevún a' to váscio, is kané meréo mes ti ghi cè ton ajera. ●

CE ARTE TI E NA SAS PUME?

Tu Pavlu Di Mitri, kalimerito

Mbrò sti kappedha u 'an Vito, ecì pu e kalimeriti kannun o rio u Pasca, kanè pornò s'ampì, doppu o fai tin misciamera, icha panta na kamo diu pas-su mi scidhamu.

E scidha, panta feonta me sta chorta atta koraffia, gomaa tse palea poraddia, iche panta is etseri es pleo mero.

'Ffruntetsa, mbrò sto poradi mea ena antrepo min jinè-kattu ti evò norizza. Me cheretisane:

"Pavle, pos pame?"

Os ipa evò." Lio ce lio, sirnome ce malesirnome" ti icha 's ti ciofali a kakà ti echun e dikimmu.

"Ce m'o griko, ti mu lei?" Ròtise e jneka.

"Puru o griko sirni ris den to sirnune! Mara ce 'mà! Is ipa 'vò.

O jeio sbisti panu s ta chilitti: "Mara ce ma! O pedimmu, puru ti ene kecciuliddhi, mu lei:

- Manèdha! Ma pos ene ti 'su mattenni os pedacio o griko; en etseri tipo adho na tos masi? Jati panta o griko?"

"Ius epai o kosmo p'artena!"

Isi jneka rotignase: "Me kanni na mino àscimi, ce mu poni o stomachò no kuso ti mu lei iu, doppu ti t'òmasa o griko, ti nkora manku itsere na milisi italikò".

"Podhè atte mane pu simmeri, jennisane tappu già mattènnane italiano, ce puru poddhì kundu mena t pu echun pleo p' atsinta cronu, "e' mmilùsane grika": O nou-samo iati e ciurimma ce e mànama milusan griko, ma emi deje. Den to milusamo, jati jjennisimòsto doppu tin guerra mondiale!" tis rispundetsa.

"Ce ti e na kàmome àrtena? Doppu tossu chronu ti sti skola mattènnete o griko? En' na pelisome ampì olo ci' pu kàmamo? Evò noiome fiakka, na do ti tispo pleo gapà ittin glossama iu palea!"

"Tu pai o kosmo p'artena!"

M'òrkato na kotso o diskorso ce na pao mbrò sta guaitammu. Ti icha nis po adho?

"Feto sti skola ttàsane imisi sordi na kutètsune e leziune tse griko, ce ncignà ti den chrizzi e pena n'ò kratèsome nkora na torisome a' zisi lion adho! M'upane puru ti ste ttàzzune quai studiosu na kamun ricerca..."

"Ti ricerca echun na kàmune ettù e forestieri?"

"Èrkutte na torisune a' miliete nkora o grikomma. Na dune an a pedia pu artena, doppu ikosi chronu ti mattènnete o griko ste skole, a paddhikària o tserun n'ò milisune!"

"Èsi mattènnete o griko os pedacio! O kànnete m'oli tin kardia!"

"Depoi, appu ta pedia mbennun èssuto, is to mili griko?"

Arte e anitsii den e'ziune mus pàpputto. Depoi poddhè mane den jennisisa sti Grecia!"

"Pisteo ti m'utti crisi economica fèune ole e visie jò griko!"

"Kannun kalà?" èkama.

Me kanònise, ce den piste es cino pu èguenne a' to' lle-mòmmu.

(Giusi Palma)

"Ti lèis esù?"

"Kannun kalà, kannun! Ola a euro pu ma mbiètsane jò griko, ta fikane na kutetsun feste! Jà tin iortì is taranta! Isi iortì pu kanni passon chrono toso rebatto! Ma norizzun s'olo to kosmo jì taranta! Tossa paddhikària màsane na chorètsune i "pizzica pizzica" ce na kamun ritmo mo tamburrieddhi".

"E' màsane lio o griko, però!"

"Arte, appu èrkutte ste scole e studiosi na kùsune o griko, os endalùme lio ce os chorèome lion ambrò".

"Tuo arte ene o griko ti màsamo os pedacio?"

"Na iettume tarantai kundu mia forà?! Ndaliamo ce pètsamo jà tossu chronu! Ce arte mas èmine manechò na chorètsome!"

Vàlamo lisària cinùrria na mantenètsome es aklisie, a castèddhia, ma e glòssama mili pleo kaio ce pleo poddhì atta lisària. E fonemma echun tsichì pleo pi a lisària. Tserun na kùsune o àfimo atta lisària ce den kuune es fonè os cristianò!"

"E politici !... En echi attia ispu e' tteli na kusi na kusi! Trascurètsane o griko! Ine alii ikosi chroni tse tributatu? Ti pame viskonta pleo, arte?"

En icha pleo chari na kulusiso na miliso.

"Mas emine na choretsome!"

"Gomòsamo tse krasì i tsichì ce limonìsamo na milisome o griko!"

"Ti, e' na pume jò griko pleo?"

"Cini pu den tèlune na tserun tse griko, tèlune manechò na pètsune! Mu fènete ti spiccètsane puru mo petsi, ce mo travudisil!

Kani krasì ce rebatto! Jìo' kalò na vòlome ciofali, ti o cerò mas pai! M'upane ti kampossi us fonàsane es giudizio jì "taranta" Pane e politici, petti e cultura, fei e democrazia!"

"Tuo kui progresso? Sto mùsotto! Tui den e' democrazia! An ièrnane lio i fonì oli cini pu milune griko, ce ine

kampossi, tori an e politici mas kannan iu! Ce echi puru tossus addhu pu o noune puru an de to milùne?!”

“Cini puru ine kampossi! Ma echi kampossu pu ntropiàzzutte na milisune griko: fariutte na pune ti jennisa sti grecia ce ti vizzàsan gala griko?”

“Emì jneke ìchamo na nastisome a pediamma milònta i glossa o mano ! Ti o griko ene mia glossa pu chrizzi pleo pi’ tosse addhe, puru ti channi a loja. Ena jeno pu channi e rizzettu ene jeno pejammeno! An den echi storia, den echi nde kardia ce nde milia! Ma esù i kardia tin echi!”

“A loja grika den in chamena, manechò minan limonimmena mes to choma! Ce o jeno p’artena ntropiàzzette na kusi i fonì p’òrkete atta tàntera u chomàtu!”

“Ndiàzzato, però, lio stomachò na pume mes ti mesi cino pu èchome na pume! Ce na mi fikome na mas pratisune panu ‘s ti ciofali! An nde kàmome iu, mas kannun na chàsone o griko. Già echi chronu pu mas lèune ti e’ pesammeno. Evò pisteo ti nkora ieni jà

kamposso!”

“Na, na! èttase e scidhamu! Tori ti mu kanni?”

“Se mponni!”

“Teli na siro cirtea ena lisari iu cini pai no pai ce pai feonta kratennontao sto lemò!”

“Ti e na pume jò griko pleo? E sciddhi den telune na tserun tse griko! Telune manechò na pètsune!”

”Is etseri! E anghera, arte, ste mas skotignazzi. Kajo na pame essu! Appu toriomesta mian addhi forà, milume lion adho! Stasiste Kali!”

”Echi digghio, pame! Na stasi kalò puru ‘sù, ce na mi paii poddhì veleno!”

Ce o àndrassu e’ milise ja tipo? En echi tipo na pi?”

”Den mili griko! Esù to tseri ti cino den jennisi ettù!”

”E’ jalissia! Toriomesta!... Evò paol!... Stasiste kali!”

”Pame!”

Il sole stava tramontando. ●

E KAPPEDDHA IS KUNEDDHA E'MMARTIGNANA

Giovanni Fazzi

E' Martignàna panu sto' Kalvàrio echi mia palèa kappèddha is Maddòna “delle Grazie”, fonammèni Kunèddha.

Vrìskete mbrò sto' Kumènto ce sto' Kalvàrio: ene ena Kalvàrio cinùrrio ce modèrno jati o pronò, cino pleo palèo, kampòssu chronus ampì o' katalisane.

E kappèddha i' katàlise lio o cerò ce o nerò ma e kristiani (ka puru chronus ampì ìchan telìsonta n'ì pelisune ecì mesa) sìmmeri in estiàsane.

E Provincia ce e Masci a'tto Musèò 'pu Luppiu, vàlane pleo ka ena chrono polemònta na stiàsune i' kappèddha ce in ikòna* is Maddòna pu stei ec'èssu. E ikòna este poddhì katalimmèni ce ìone poddhì diskulo na sosun vali chera. Ma polemisane kalà ce àrtena e ikòna stei ecì, òrria ce stiammèni, ce o jeno 'pu Martignàna sozi kulusisi na pai i' Dettèra u Paska na kusi ecì i' Lutria.

Ole e noe panu utti kappèddha stèune grammène panu sto' libro pu ègratze o Vincenzo Peluso “Martignano sacra – Congedo Editore 1981”.

Evò telo na pò manechò diu pramàtzia.

O noma “Kunèddha” ene loo griko. Èrkete a'tto greco *εἰκών*: immagine; sto italiano echi o loo “iconà”: immagine sacra. Emì tzèrome ka ettù sta paissiamma ìche kampòsse “Madonna della Cona”: sti straa ka 'pu Kalimèra pai e' Malandùgnu echi

ankòra mia. Ce utto topo o jeno 'pu Kalimèra o' fonàzi “Kona” o “Akòna”: “ambrò stin Akòna” ele o ciùrimu dopu ìbbie m'on ampàri e'ttòtzu.

Es ole itte kappèdde este vammèni e Maddòna, ce kampòsse isane poddhì palèe.

O Arcivescovo De Morra, sti' visita pu èkame e' Martignàna sto 1608, milònta a'tti “Kunèddha” ègratze ka panu ston altàri ìche mia ikòna is Maddòna “delle Grazie”.

Sti' visita tu 1755 invece stei grammèno ka e ikòna sta mesa echi i' Maddòna ce sta diu merèi on A' Dunào ce on A' Ligio. On A' Ligio o' vrìskome puru sti' kappèddha is Maddòna 'pu Kostantinòpoli (fonammèni ti' “Santa Lucia”) sti' Kalimèra. Ìone o ajo pu filasse* ta ampària (ce ka èrkato katarammèno* dopu o ampàri en ìsele na polemisi...)

Oli ce diu ine aji kattòlici ce poddhì norimmèni es ola ta paissiamma.

Arte ka in ikòna tis Kunèddha i' sòzome kanonisi kalà, sòzome torisi ka echi ena merèo pleo palèo, cino a'tta mesa, m'ì Maddòna manechò, janomèni kundu e Maddòne bizantine. Invece o merèo m'us diu aju ce m'o' Bombinài irte janomèno dopu. Fènete kalà ka e ikòna e' stammèni janomèni addhe forè: e Maddòna vastà vammène diu chèrria dorsia (mia, cini pleo cinùrria, ka mbratzònni o Bombinài; ce in addhi, cini palèa,

panu sti ciliatti); a pedàcia gotanimmèna sta diu merèi (ena stin dorsia ce diu st'addho merèo) pane ndimèna kundu Spagnoli.

Soggèste ka dopu 'ttàsane e' Martignàna e Monaci pu kàmame o' kumènto (isane Francescani Minori Conventuali, ce ìone o 1611) stiàsane i' kappèddha ce vàtzane panu stin ikòna palèa us aju ce o' Bombinài.

Ce iu puru sti' Kunèddha jètti cino pu jètti pukalutte sto' Salento: e patèri cattolici, mbiemmèni a'ttin Agglisia ti Romi, pu milùsane latino, piàkane o' topo pu cinu ortodòssu, pu milùsane griko; aji cinùrri, cattolici, ttàsane ce piàkane o' topo pu cinu ortodossu, palèi ce bizantini. ●

SIN AVLÌ TU KASTEDDI

ANTONIO. Ene tramuntàna. Kàjo, itu e' patèome to kama.

RINNEGATO. Kùsete, Derentini! Kànnete ankòra a' tièmpu na sarvettùtesta. Tis teli na pistètsi so' Koràno, sarvèete; tis e' teli na kunvertètti, ton isfàzome.

MASTRO COSIMO. Kratisete ferma, adrèffia!

RINNEGATO. Citto, 'sù! Passonèna na decidètsi manexùddi-tu. Koràggio, kànnete ankòra a' tièmpu! Kanì na pite: Allah e' mea. Ce isesta liberi, ce sòzete pai ses famije-sa.

ANTONIO. Ma tin alitia mas dòkete tes famije-ma?

RINNEGATO. Sekùro. Sòzete pai ce na polemìsete kundu tèlete.

PRIMO OTRANTINO. Allah ene mea.

SECONDO OTRANTINO. Allah ene mea.

PRIMALDO. Egghe, atrèffia! Kanì na kàmete tus vigliàkku! Kumbattètsamo ja to ria, arte kumbattèome ja ton onòro a'tes tsixè-mma.

RINNEGATO. Citto, 'sù!

PRIMALDO. Aaahh!

ANTONIO. Afiketè-to, vigliàkki!

RINNEGATO. Kanì itu! E' nùtule na xàsome cerò. Ancignàme na pame, mena! (A bassa voce) to prama ene ka i' kappòssi, èxome na polemìsome sara to vradi. (A voce alta) mena, pratìsete!

FELICIANO. Màstora Kòsime, mu tremàsson tes anke.

ANTONIO. Akkumbistu is emèna, Feliciàne.

FELICIANO. Ma jati, jati? Ti kakò èxome kamo-mèna?

MASTRO COSIMO. E'nùtule na milisome, ormai, Feliciàne.

ANTONIO. Kanò posses kurnàkkie atse tàlassa apa' si' Serra tis Minèrva, Nikòla. Ehi, Nikòla!

NICOLA. Umme, 'Ntoni... ehi, èkame na foristò.

NICOLA (ricordando...) xàtiso ambrò 's emèna, Karmelina, kanòniso, fènete na' koràfi margherite. Kanò posse kurnàkkie atse tàlassa simmeri. Pane ole a'ti' Serra tis Minèrva si' Torre tu afidi. Ce arisò-ttu tus pensieru, arte. Stèome toso kalà ittù.

CARMELINA. Teli panta na skersètsi, 'sù.

NICOLA. Jati, e' sozo skersètsi? Mena, i zoì e' tosson òria... tosson òria...

RINNEGATO. (ad alta voce, scandendo le parole) Mazzapìnta Nikòla! (rullare di tamburi)

...Cosi Feliciàno! (rullare di tamburi)

...Kolùccia Kòsimo (rullare di tamburi)

Maskùra Antònio! (rullare di tamburi)

...Sebaste Nikòla! (rullare prolungato di tamburi)

ANTONIO. Feliciàne, rescèi manexùddi-su?

FELICIANO. Minone, mu angirèi i ciofàli. Àrtena steo kàjo. Umme, pistèo ka sozo pai.

ANTONIO. Nikòla, kanòniso, mia atsalitèdda apa' son oleàndro.

NICOLA. Mia atsalitèdda apa' son oleàndro: to ùrtimo prama pu vlèxo. Tis to ixè punta!

VOCE DI ANTONIO. Ce avri, fra ena xrono, fra triakòssies xronu, tus exi ankòra tus oleàndru apa' si' Serra tis Minèrva?

VOCE DI MASTRO COSIMO. E' na javikone i xroni, ce imì e' na kùsome n'andevikone i margherite atse kappòsse stagiùne.

VOCE DI FELICIANO. Ma e' na stasi i mera pu apa' si' Serra tis Minerva addi àntrepi en ine obbligàti na jaddètsone to tànato.

VOCE DI NICOLA. Ma e' na ine liberi na jaddètsone... ti' zoì!

(dall'opera di Rina Durante, *Il sacco di Otranto*)

Traduzione: Carmine Greco

([http://digilander.libero.it/mirkadgl6/il_saccheggio di Otranto](http://digilander.libero.it/mirkadgl6/il_saccheggio_di_Otranto))

Organiziamo
Banchetti e Buffet

Maurizio Protopapa
Via Marconi, 68
73025 Martano (Le)
Tel.: 0836 574490
Cell. 338 468052

Forno a legna • Chiuso il martedì

GIOVANNI CARACUTA
SARTORIE

ss 16, km 976, 73010 Zollino (Le)
tel. 0836 600 349

MELETÌMMATA A'TTON RITO GRECO

S'on Rito Greco i "Màli ce Aja Sarakosti" ène nan periodo gomàton kuluthie ce lutrie poddhin òrie ce suggestive. Ene plèon poddhi 's'in Màlin Addomàda pu kulumònnotte i plèon caratteristike, me prakalimmata, travùdia ce meletimmata pu sòzon dòl simàdi azze pòsson ène plùssio tùso Rito ce pòsson difi ton spirdo tu laù a'ttin Grecia Salentina.

Mòtte kànnone to sperinò a'ttin Màlin Tetràti travudùne tùtto melètìmma:

Ciùri, isù ise pànta kalò:

min abbandunèzzzi cino p'èkame me ta chèria-su.

Se ringrazièò, Theè-mmu, m'òlin tin kardia-mu.

Melètìmma a'tto vivliò tu Giòbbe:

Mian imèra i Angeli tu Theù ipirtane na millisone me ton Ciùri ce amèsa is tùtu ìche pùru ton Diàvalo.

O Theò ipe tu Demoniu: "Appùtte ste' c'èrkese?". "Nà -ipe o Diàvalo- èkama nan giro apa' s'on kòsmo ce àrte ste' ce stàzo, ti ton pràtisa òlo!". "Ce 'en èchin ghia-vommèna a'tton dùlo-mu ton Giòbbe? -ipe tòta o Theò tu Demoniu- 'En èchi apa' s'in ghi àddhon ànthropo plèon kalò ce artèon piri cino! Foriete a'tton Theò ce 'en kànni mài kakò! 'En afinni mài tin kalosini-tu: isù m'ampose na tu kàmo àdiko, na ton arruinèzzo, ma cino 'en t'ammerèteghe". Ipe o Diàvalo: "To dèrma ja to dèrma! O ànthropo puli tikanè, òlo cino pu èchi, na sòzi kratèsi tin zoin-tu. Vàle na sprì ta chèria-su ce 'nghise-tu ta stèata, itu torì pos se makarizi ce pos vloà to pròsopòn-su!". Ce tòta o Theò ipe tu Demoniu: « Ton afinno s'a chèria-su! Kàme-tu cino pu thèli, manechà filazzòntu tin zoì! ». O Diàvalo ifie apù 'ci-sumà s'on Theò, ipirte s'on Giòbbe ce ton inghise me mian piàkan maligna a'ttin ciofàli sàra s'a pòdia. O Giòbbe èpìke mian gràsta ce ancignase na zzisti, igghike ce chàtise apànu azz'ènan kulumin stàtti. Estase i jinèka-tu ce tûpe: « Stà-su! Thèli pànta na kàmi ton kalòn ànthropo? Vlòiso ton Theò ce apèthano! ». Cino respundeze: "Mili kùndu mia kaki jinèka! Sekùndu thèsamo ta pràmata kalà a'tton Theò, 'en inghizi àrte na thelisme pùru ta kakà?". Itu milise o Giòbbe, ce ja pòssa ipe me ta chili-tu 'en èkame amartia ambrò s'on Theò.

Enan àddho melètìmma to travudùne (jatì s'on Rito Greco pùru ta meletimmata travudiotte) mòtte kànnone ton Matutino a'tto Mèan Samba:

Anàsta, Ciùri, afitisòn-ma ce liberezzòn-ma

ja tin glòria tu ònomà-ssu

Theè, ikùsamo me t'attia-ma,

i palèi-ma mas to ìchan pònta.

Melètìmma tis profitia tu Ezekièli:

Ijètti ti i chera tu Ciuriu ivàrthi apànu-mu, ce o Ciùri m'èkame nàggo m'on Spirdo ce na pào amèsa azz'ènan mèan choràfi gomàto stèata ànthropu, ce me

ipire pratònta iciumèsa; nà, ce ìche kappòssa stèata pu skuperèatto 's'ò choràfi, ce isan' òla zzerà.

Ce Cino mùpe: "Pedin ànthropu, sòzone zisi pàle òla tùtta stèata?". Ivò ipa: "Ciùri, Ciùri, isù manechà izzèri tùtta pràmata". Ce Cino mùpe: "Profitezzo is tùtta stèata ce kàme-to na zzèrone: "Stèata zzerà, kùsete to lòo tu Ciuriu; tùtta pràmata lèi o Ciùri is tùtta

stèata: "kanò, ivò sas fèrno to spirdo tis zoì, c' èna sas dòko òla ta nèrvi, c'èna sas azziso ta krèata, c'ènn' aplòso apànu-sa to dèrma, c'èna sas dòko ton spirdo-mu; c'èna zisete, c'ènn' annorisete ti ivò ime o Ciùri". Ce ivò iprofitèzza itu pòs m'arise na kàmo o Ciùri.

Ce ijètti ti, mòtte ste' ce profitegga,

òla ta stèata ancignàsan na sistùne ce to èna ipie na koddhisti me t'addho. Ce ida ti, nà, òla ta nèrvi ce ta krèata azzènane ce to dèrma aplònnato apànu; ma 'en ìche spirdo èssu-mèro-to.

Ce Cino mùpe: "Profitezzo attòn spirdo, pedi ànthropu, profitezzo ce pè tu spirdu: o Ciùri lèi: tèla attus tèssarus anèmu ce fisiso amèsa is tùttus apè-tammènu, ce kàme-tu n' anazisone".

Ce ivò iprofitèzza itu pos m'arise na kàmo.

C'èssu mèro-to imbike o spirdo, ce cini jèttisa anii ce askòthisa apànu s'a pòdia-to, ce isan kappòssi. Ce milise o Ciùri ambrò 'ssemèna lèonta: "Pedi ànthropu, tùtta stèata ìne òlo to spiti tu Israili". Ce tui lèone: "Zzerà jèttisa ta stèata-mma, ichàsamo pàssi sperànta, ce ichatimòsto imi". Jà tùo profitezzo ce pès-to: "Tùo lèi o Ciùri: Kanò, ivò anio ta nnimatà-ssa ce sas kàno n'askothite a'tto nni-ma, ce sas kàno nàmbete is tin ghi tu Israili, c'ènn' annorisete ti ivò ime Ciùri mòtte anio ta nnimatà-ssa ce mòtte aggàddho ton laòn-mu a'tta nnimatà-tu. C'èna dòko to spirdo-mu issesà, ce isi enna zisete, c'èna sas kàmo na stathite 'sin ghin-sa c'ènn'annorisete ti ivò ime Ciùri". "Itu ipa ce itu kàno", lèi o Ciùri.

Ankora simmeri o spirdo a'tto jèno, s'a choria-ma, 'en addhàssi poddhi azze cino pu isane mian forà, s'on cerò a'tton Rito Greco; mòtte meletùme tùtta pràmata to sòzome annorisi poddhin kalà. ●

Giorgio Leonardo Filieri

I GLÒSSA MA

griko derentinò ce griko kalavrò

A' tus cuntu tu Esopu

T'ampàri ce o gàdaro*

‘an àntrepo, en’ ampàri ce a gàdaro epiane pratònta ja to goni. O gàdaro ibbie fortomèno fsilà. Stràcco, ipe u ampariu: en’ èxo pleo fisimo, fsaderfè. Piàgo àrte ta fsilà dicasu, sandè fsofò. T’ampari ecànne o cùfo* ce o gàdaro ghiurise na pì: e’ cùì fsaderfè, a’ nde piànnome lion jana evò pesèno! Ma t’ampari cancarizonta*, respùndefse: Pràe ce mi mìliso, scoccalàe! Ivriche mai en’ ampàri fortomèno fsilà? O maro gàdaro evùddhise ce culùsise na siri: tòsson èsire ca èpese cimèsa ce ntrùzzefse. O àntrepo senza na pì tipoti to fsefòrtose t’ògualè o dèrma, t’òvale apànu sta fsilà ce tu ta fòrtose òla u ampariu. Satti icuse pu vari, to ttinò eddunètti ce ipe: Ah, ti ècama, ja na mi pàro i mira ti dichimmu, àrte enghizi na pàro olo to fortì.. ce pùru to derma!

Traduzione : Giuseppe De Pascalis

T’àlogo ce o gàdaro

Enan àthropo, enan àlogo c’enan gàdaro ipigai porpatonda ja tin ozzia. O gàdaro ito fortomèno zzila, atònie ce tù’ pe t’alogu: “Egò den echo plèo stoli, zzarfò! Piate ciola esì ta zzila ta dicàsa, mandè zzofào!” t’àlogo ecànne ton gufò ce o gàdaro tu ‘condòfere ipi:” Den icùete, zzarfò? A dem biàome ligo peroma, egò pethenol!” Ma t’àlogo embiki chilimitronda c’ecùddie: “parpati ce mi platezzi, chamali! Ivre mai enan àlogo fortomèno zzila?” O mavro gàdaro evùddhoe c’ècondòfere siri: tosson èsire t’èpese chamme c’ecàvloe. O àthropo, senza na ipi tipote, èpiae ce ton epofòrtoc, poi don èddare, èvale to derma apanu sta zzila ce tu ta fòrtoc ola t’alogu. San icue tí vari, to nimàli endunestì ce ipe: “Ah, ti ècama! Ja na mi fero to mercicò to dicommu, arte echo na fero olo to fortì .. ce to derma parèo”.

Giovanni Andrea Gruppi,
La "Glossa" di Bova

Glossario

- akàri** : àcaro della polvere
anazitò (anazítise) : visitare, andare a trovare
cancarizo : schimazzare, tagliare, nitrire
cùfo : sordo
filasso : custodire, guardare, proteggere
filotsenía : l'ospitalità
fterua : penna, ala
gàdaro : l'asino
ikòna : immagine sacra, dipinto
katarammèno : bestemmiato
káttilo : il dito
kúddho : la pietra
kulumi : il mucchio
smio : mescolare
támma : il miracolo
tánato : la morte

Mas gràtsane

Caro diretturi,

Melètisa cipanu stin ùrtimi spitta ka epiannasòsto ghià chundu en’ na grastì to griko.

Evò ègrassa mian grammatika grika ce to protinò prama pu èvala, ègrafsa pos en’ na grastì to griko, ghiati ste skole passon ena to grafi chundu teli ce ta pedia en efsèrone tis en’ na kulùsune. Emì sòzome kkukkestì oli, armài se tossi kalì volontà; finnonta ampì ole tes manere, chundu passon ena s’emà echi grammèna to griko.. Enghizi na vrikume mian manera ka kratenni sten nu to computer, ka simmeri oli gràfune me to computer; u puntinu, ta simàddia en’ na ta fikume ampì. Mia fforà ka èchume vrimmèna pos en’ na grastì to griko, pame ston notàri ce kànnume an atto pùbblico; to embièume as ole tes skole, ce as olu tu municipiu, lèonta ka oli, a’ tittin emera enghizi na gràfsune to griko chundu to estiàsamo emì.

Itto “en” ka grafo evò, teli pi “enghizi”; motte evò grafò “sten nu” telo pi “nella mente”; motte grafo en’ na”, telo pi “bisogna che”, evò to kappa aspirao to grafo me tin “H” manihà, ghiati to gramma “C” èn’ dekkiù”; to simài “ddh” evo to grafo me mia “DH” manichà, ka en enghiazutte dio “D”; to “en” senza apostrofo, teli pi “non”.

Evò èsira to lisari sti llimini; arte enghizi ss’èsà na nòsete t’assari. Mènonta cino pu pensete esi, sas cheretò olu ce ole.

Antonio Greco

η Σπίνθα

Το ελληνικό
υδρεντινό περιοδικό

Καλό
Πάσχα

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2009

Διευθυντής : Nunzio Pacella

Τεύχος 7

Αρουραίοι και ακτινοβολία Gsm

Ενα νέο σήμα κινδύνου μας στέλνει ο επιστημονικός κόσμος!

Μια διδακτορική διατριβή που εκπονήθηκε στο Πανεπιστήμιο της Λουβαίν στο Βέλγιο (UCL) αποδεικνύει τον διπλασιασμό της θνησιμότητας των αρουραίων που δέχτηκαν την ακτινοβολία ασθενών ηλεκτρομαγνητικών πεδίων όπως εκείνα που παράγουν τα κινητά τηλέφωνα (GSM).

Στην ιδιαίτερα μακρόχρονη έρευνά του, ο Dirk Adang ακολούθησε μια μεθοδολογία που αξιολογήθηκε από ανεξάρτητους ειδικούς επιστήμονες ως εξαιρετική.

Τα γενετικά υλικά των αρουραίων είναι παρεμφερή με τα ανθρώπινα. Ο νεαρός ερευνητής, για να αρχίσει την εργασία του γύρω από το θέμα των μακροχρόνιων επιθέσεων σε ηλεκτρομαγνητικά πεδία, δεν περίμενε τα αποτελέσματα που θα δημοσιεύσει ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας το 2012. Το κίνητρό του είναι επομένως κίνητρο κοινής ωφέλειας.

Η ΚΥΡΙΑ ΕΡΕΥΝΑ

Τα πειραματόζωα: οι αρουραίοι

Τα 90% των γενετικών υλικών του αρουραίου και του ανθρώπου είναι κοινά.

Η διάρκεια

Ο αρουραίος ζει κατά μέσον όρον δύομισι χρόνια. Επί 18 μήνες, δηλα-

δή κατά το 70% της μέσης διάρκειας ζωής των, ο Dirk Adang εξέθεσε τρεις ομάδες αρουραίων σε τρεις διαφορετικές ηλεκτρομαγνητικές ακτινοβολίες. Μια τέταρτη ομάδα ελέγχου δεν εδέχθη καμία ακτινοβολία.

Οι εξετάσεις

Για να εξεταστούν οι επιπτώσεις στην υγεία των αρουραίων, γίνονταν λήψεις αίματος κάθε τρίμηνο. Οι αναλύσεις έδειχναν αύξηση των μονοκυττάρων σε όλες τις εκτεθειμένες ομάδες γεγονός που υποδεικνύει ένα στρες ή μια αντίδραση του οργανισμού σε εξωτερική επίθεση ή εισβολή.

Επιπλέον, ύστερα από ενδεικάμηνη και δεκαοκτάμηνη έκθεση, τόσο τα λευκοκύτταρα όσο και τα ουδετερόφιλα των αρουραίων των ακτινοβοληθέντων ομάδων αυξήθηκαν κατά 30% σχετικά με την ομάδα ελέγχου που δεν εκτέθηκε σε καμία ακτινοβολία.

Το ποσοστό θνησιμότητας

Τρεις μήνες ύστερα από το τέλος του πειράματος, η θνησιμότητα στις τρεις ομάδες που ακτινοβολήθηκαν ήταν διπλή από την θνησιμότητα της τέταρτης ομάδας ελέγχου : 60% έναντι 29%. Ο Dirk Adang υποθέτει ότι το γεγονός αυτό απορρέει από την αντίδραση και την αλλοίωση του ανοσολογικού συστήματός των.

Μέχρι στιγμής, νεκροψία έγινε μόνο σε 19 από τους 124 αρουραίους. Επομένως δεν είναι δυνατόν για την ώρα να γίνουν συσχετισμοί με έναν τόσο μικρό και ασήμαντο αριθμό. Ας επισημάνουμε όμως ότι 16 από τους 17 αρουραίους που υποβλήθηκαν στα ηλεκτρομαγνητικά πεδία ψόφησαν από διάφορους όγκους (στον λαιμό, στο γόνατο κ.τ.λ.).

«Ύστερα από τις νεκροψίες των υπο-

λοίπων θα πρέπει να βεβαιωθεί αν η έκθεση στα μικροκύματα προκάλεσε ένα πρόωρο γήρας των αρουραίων. Οι υπόνοιες υπάρχουν» λέει ο ερευνητής.

Τα αποτελέσματα : θνησιμότητα των αρουραίων ύστερα από δεκαοκτάμηνη έκθεση σε ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία

- Πρώτη ομάδα : συχνότητα ακτινοβολίας 10 GHz (στρατιωτικό ραντάρ) : 61,3%
- Δεύτερη ομάδα : συχνότητα ακτινοβολίας 1 GHz (κινητή τηλεφωνία) : 58,1%
- Τρίτη ομάδα : συχνότητα ακτινοβολίας 1 GHz (αστυνομικό ραντάρ) : 48,4%
- Τέταρτη ομάδα : ουδεμία ακτινοβολία : 29%

Άλλες παρατηρήσεις

Η έκθεση των αρουραίων σε ακτινοβολία επί 15 μήνες προκάλεσε εμφανείς απώλειες μνήμης. «Οι παρατηρήσεις αυτές θα έπρεπε να είναι αρκούντως για να δικαιολογήσουν την πραγματοποίηση συμπληρωματικών ερευνών πάνω σ'αυτό το θέμα» κατέληξε ο Dirk Adang.

ΚΑΤΑΚΛΕΤΙΑ

Είμαστε όλοι πειραματόζωα της κινητής τηλεφωνίας;

Μολονότι ταύτα η άφιξη του iPhone 3G στην Ευρώπη χαλαίει τον κόσμο.

Ας ελπίσουμε ότι δεν θα συμβάλει στην επαλήθευση των προβλέψεων της έρευνας αυτής. ●

Γιάννης Παπαγεωργιάδης

Σαρακοστή - Sarakostì

Σαρακοστή ή Τεσσαρακοστή είναι η περίοδος νηστείας σαράντα ημερών πριν από το Πάσχα που καθιερώθηκε από τον τέταρτο αιώνα.

Για τους ορθόδοξους, η Σαρακοστή αρχίζει την Καθαρή Δευτέρα και πάει μέχρι την Παρασκευή των Βαΐων, ενώ για τους Καθολικούς αρχίζει την «Παχιά Τρίτη» και πάει μέχρι το Σάββατο του Λαζάρου, παραμονή της Κυριακής των Βαΐων.

Με την πάροδο του χρόνου, προστέθηκαν και αφαιρέθηκαν μερικές μέρες και σήμερα η περίοδος αυτή περιλαμβάνει και την Αγία Εβδομάδα, δηλαδή επτά εβδομάδες εν όλω.

Παλιά, όταν δεν υπήρχαν ακόμη τα σημερινά ημερολόγια, για να μετρούν τον χρόνο που έμενε μέχρι το τέλος της νηστείας, σε πολλά μέρη της Ελλάδας χρησιμοποιούσαν ένα ιδιότυπο ημερολόγιο που το έλεγαν η Κυρά Σαρακοστή. Ήταν συνήθως μια χάρτινη ζωγραφιά γυναίκας ή μοναχής δίχως στόμα

διότι νήστευε, με σταυρωμένα χέρια διότι προσευχόταν και με επτά πόδια διότι επτά ήταν οι εβδομάδες της Μεγάλης Σαρακοστής. Κάθε Σάββατο της έκοβαν ένα πόδι και το τελευταίο πόδι το έκρυβαν μέσα σε ένα ξερό σύκο. Ανακάτευαν αυτό το σύκο μαζί με άλλα και σε όποιον το εύρισκε θεωρούνταν ότι του έφερνε γούρι.

Στο Σαλέντο, η Σαρακοστή (Quaremma ή Quaresima ή Quaresma, από το γαλλικό carême) ήταν μια πάνινη κούκλα γεμισμένη με ξερά χόρτα που απεικόνιζε μια γριά με σκούρο φόρεμα, με ένα μαντήλι στο κεφάλι, που στο ένα χέρι κρατούσε μια ρόκα και στο άλλο ένα πορτοκάλι στο οποίο ήταν καρφωμένα επτά φτερά κότας· ένα για κάθε εβδομάδα της Σαρακοστής. Στο τέλος κάθε εβδομάδας έβγαζαν ένα φτερό και την Κυριακή του Πάσχα κρεμούσαν την κούκλα σε ένα κοντάρι, της έβαζαν φωτιά και την έκαιγαν.

Σε άλλα μέρη της Ελλάδας τη Κυρά Σαρακοστή την έφτιαχναν από ζυμάρι με αλεύρι, νερό και αλάτι ή με ένα πανί που το γέμιζαν με πουंपουλα.

Αξίζει όμως τον κόπο να σημειωθεί ότι στον Πόντο η Κυρά Σαρακοστή ήταν μια πατάτα ή ένα κρεμμύδι κρεμασμένο στο ταβάνι που πάνω του είχε καρφωμένα επτά φτερά κότας όπως ακριβώς και στο πορτοκάλι της Σαλεντινής Σαρακοστής. Εκεί επίσης έβγαζαν ένα φτερό κάθε βδομάδα και έτσι μέτραγαν το χρόνο που έμενε μέχρι την Ανάσταση. Αυτό το «ημερολόγιο» το έλεγαν Κουκουρά. ●

Γιάννης Παπαγεωργιάδης

Sarakostì èrchete atto greco Tessarakostì o manexà Sarakostì, o nòma domeno sto cerò tu nistiu fse saranta mere pròppi to Pasca ce valomeno sto quarto sèculo d.C.

Ja tus ortodòssu e Sarakostì epai attin “casarin deftera” ros ‘i prassai pròppi i ciuriaci tos vaio. Jus cattòlicu ancignà i “tridi lipari” ce culusà rosa o samba u Lazzaru, visciija atti ciuriaci tos vaio.

M’o diavi tu cerò ìrtane varmène o fiomène àddhes emère toso na stàsi, iu, n’axì ’a cerò macrèo eftà addomàe pròppi na stàsi Pasca, ce e ùrtimi fse tue ene e mali addomata.

Cerò ampi, mòtti en ìxe ancòra calendària cundu sìmberi, na fsèri posso cerò èmene prita na spiccèfsi o nistio, es poddhà xorìa attin Grecia, èrcato camomeno ena “calendario” fonammèno “kirà sarakostì”, “signùra sarakostì”. Poddhè forè ìone ena disegno apànu fs’ena fiddho fse xarti pu èdife mia mòneca pu e’ vasta to lemò jati nisticonne, ma ta vrayiògna stavromene jati epracàli ce ma eftà pòdia jati ìsane eftà e addomàe fse nistio. Passo sàmba is còttane ena pòda. To mea samba ecòttane to ùrtimo poda ce to crivinnane eces ena ascàti. Tutto ascàti èrcato smimmèno* ma àddha scàddia ce cino pu èvrìche to sico gomao ìone o pleo fortunào.

Sto Salento ‘nvece, e Sarakostì (Quaremma, Coremma, Quaresima o Quaresma, atto francesco Carême) ìone a pupàzzo fse àxiro, cremammèno apà sta spiddia, ce ìtele na ine mia vècchia ma ta ndimata màvra, ena maccalùri sti cìofàli ce es mia xera ecràtenne ena arafù ce mia alecài ce stin àddhi ‘a rangi ce apà fse tuo èrcato mpizzae eftà ftèrue* fse òrnisa, mia ja passo addomata atti’ Sarakostì. Passo forà pu espicce tin addomàta efèane mia ftèrua ce in emera tu Pascatu e Coremma èrcato cremammeni es ena nnèma apà ena pàlo ce èrcato cameni.

Es àddha xorìa tis Grecia o pupàzzo atti Coremma ìone jenomeno ma ena zimomma fse alèvri ce ala oi ena panni pu gomào eghiurize pupazzo. Xrizi però na fsèrome ti sta xorìa greca tu Pontu, apà sto “Mar nero” e quaremma ìone ghenomeni ma mia patàa o ma ena crimbidi pu cremàzane sto cèlamo ce apà fse cio mpizzèane aftà ftèrue fse òrnisa cundu o rangi atti corèmma tu Salentu. Puru ettù èffiane mia ftèrua cai addomata ce iu metrùsane posso èmene ros ti resurreziùna. Utto “calendari” ìgue “kukurà”. ●

Giuseppe De Pascalis